Ulkoministeriö
Utrikesministeriet

EU/852/2025
EU/852/2025-UM-14

26.11.2025

Ulkoministeriön lausunto koskien valtioneuvoston selvitystä E 73/2025 vp: Komission tiedonanto sekä ehdotukset vuosia 2028-2034 koskevaksi EU:n monivuotiseksi rahoituskehykseksi

Suuren valiokunnan lausuntopyyntö 17.10.2025

Ulkoministeriö on tarkastellut komission ehdotusta EU:n monivuotiseksi rahoituskehykseksi 2028-2034 erityisesti otsakkeen kolme ”Globaali Eurooppa” osalta. Lisäksi ulkoministeriö on tarkastellut Ukrainan tuen kokonaisuutta osana rahoituskehysehdotusta. Selvityksessä E 73/2025 Globaali Eurooppa -otsaketta käsitellään yleisellä tasolla ja siksi myös tämä lausunto keskittyy ulkoministeriön yleisiin huomioihin. Erillinen, kokonaisuutta tarkemmin käsittelevä U-kirje on valmisteilla valtioneuvostossa ja se annetaan eduskuntaan pikimmiten.

Komission ehdottama rahoituksen kokonaismäärä ulkoisen toiminnan rahoitusta koskevaan rahoituskehyksen otsakkeeseen kolme on 190 miljardia euroa, jolloin kasvua nykyiseen kehyskauteen olisi yli 50 prosenttia. Otsakkeen koko vastaa noin 10 prosenttia koko rahoituskehysehdotuksesta. Määrä sisältää Globaali Eurooppa -välineen (176,8 miljardia euroa) lisäksi erillisen Yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan (YUTP) rahoituksen (noin 3 miljardia euroa) sekä muita pienempiä kokonaisuuksia, kuten päätös merentakaisten alueiden ja Grönlannin assosiaatiosopimuksesta (noin 880 miljoonaa euroa) sekä EU:n kestävän kalastuksen kumppanuussopimukset (noin 1,1 miljardia euroa). YUTP-rahoitus sekä muut yllä mainitut kokonaisuudet eivät ole mukana ehdotuksessa Globaali Eurooppa -välineeksi eri oikeusperustan vuoksi.

Globaali Eurooppa -väline on komission ehdotus ulkoisen toiminnan rahoitusvälineeksi vuosille 2028–2034. Välineessä yhdistettäisiin EU:n ulkoisen toiminnan rahoituksen nykyinen naapuruus-, kehitys- ja yhteistyöväline NDICI, EU-jäsenyyttä valmistelevan rahoituksen väline IPA III, Ukrainan, Moldovan ja Länsi-Balkanin tukivälineet sekä humanitaarisen avun väline yhdeksi EU:n ulkoisen toiminnan rahoituksen kokonaisuudeksi. Uuden välineen tavoitteena on yksinkertaistaa ja joustavoittaa ulkoisen toiminnan rahoitusta niin, että EU pystyisi vastaamaan ketterämmin muuttuvan globaalin toimintaympäristön haasteisiin.

Globaali Eurooppa -väline koostuisi viidestä maantieteellisestä pilarista sekä globaalipilarista, josta rahoitettaisiin mm. tuki monenkeskiselle järjestelmälle. Globaali Eurooppa -väline ei pääsääntöisesti kohdentuisi unionin toimintaan suhteessa suurvaltoihin ja maailmantalouden keskittymiin. Välineen turvallisuuspoliittinen relevanssi riippuisi osittain maakohtaisesta toimeenpanosta muun muassa unionin naapurustossa. Globaali Eurooppa -väline kohdistuisi suurelta osin unionin toimintaan

erityisesti kehittyvissä maissa, ottaen huomioon 90 % tavoite viralliseen kehitysyhteistyöhön. Globaali Eurooppa -välineellä vastattaisiin myös EU:n hakijamaiden tarpeisiin ja luotaisiin siltaa tulevien uusien jäsenmaiden huomioimiseen, vaikka uudessa kehyksessä ei suoraan valmistaudutakaan uusien jäsenmaiden liittymiseen unioniin. EU:n kumppanuudet pyrittäisiin räätälöimään EU:n ja kumppanimaan intressien mukaisesti. Välineellä olisi mahdollista muun muassa tukea myös suomalaisia ja eurooppalaisia yrityksiä kumppanuusmaissa. Globaali Eurooppa -välineen toimeenpanoa ohjaisivat unionin keskeiset arvot ja periaatteet, kuten demokratia, ihmisoikeudet ja oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen.

Ulkoministeriö katsoo, että EU:n ulkoisen toiminnan riittävä rahoitus vahvistaa unionin keskeisimpien ulko- ja turvallisuuspoliittisten tavoitteiden toimeenpanoa sekä unionin globaalia toimintakykyä ja vaikutusvaltaa. E-kirjeen E 73/2025 kannan mukaisesti pidämme tärkeänä komission tavoitetta vahvistaa Globaali Eurooppa -välineen toimin EU:n sisäisen ja ulkoisen toiminnan yhteyttä. Suomi tukee komission tavoitetta, että unionin globaalin toiminnan rahoituksella vahvistettaisiin EU:n kilpailukykyä, taloudellista turvallisuutta ja strategista autonomiaa.

Kuten E-kirjeessä E 73/2025 todetaan, valtioneuvosto pitää tarkoituksenmukaisena yhtä yhtenäistä välinettä unionin globaalille toiminnalle. Rahoituksen keskittäminen yhteen kooltaan suurempaan välineeseen lisäisi joustavuutta, joka on keskeistä nykyisessä muuttuvassa toimintaympäristössä.

Ukrainan tuki

Komission ehdotuksen mukaisesti Ukrainalle annettava tuki toimeenpantaisiin Globaali Eurooppa -välineen maantieteellisen Eurooppa-pilarin puitteissa. Komission ehdotuksen mukaan EU tulisi tukemaan Ukrainaa liittymisprosessista aina pitkän aikavälin jälleenrakennukseen saakka. Tähän tukeen sisältyisi sekä avustuksia että lainaa. Lainojen vakuutena toimisi rahoituskehyksen kokonaistason ja omien varojen välinen liikkumavara. Tarpeiden laajuuden ja niihin liittyvien epävarmuuksien vuoksi rahoitus tulisi rahoituskehyksen ulkopuolisen ja sen enimmäismäärän ylittävästä erityisvarauksesta Ukrainalle, jonka enimmäisrahoitusosuus olisi 88,9 mrd. euroa.

Hallitusohjelman mukaisesti Suomi sitoutuu voimakkaasti tukemaan Ukrainaa ja sen jälleenrakentamista ja on avoin erilaisille rahoitusratkaisuille Ukrainan tukemiseksi. Komission esittämä rahoituksen määrä ja malli, jossa Ukrainalle kohdennettava tuki kanavoitaisiin Globaali Eurooppa-välineen kautta, mutta rahoitus sijoitettaisiin kehyksen ulkopuoliseen erillisvaraukseen, vaikuttaa ulkoministeriön näkökulmasta tarkoituksenmukaiselta.

Ulkoministeriö kiinnittää huomiota siihen, että osana rahoituskehyksen kokonaisuutta sovitaan myös Euroopan rauhanrahaston (EPF) määrärahat, vaikka sen rahoitus on rahoituskehyksen ja omien varojen järjestelmän ulkopuolella. Komissio esittää rauhanrahaston määrärahatasoksi yhteensä 27,1 miljardia euroa, joka on huomattavasti nykytasoa enemmän. Välinettä voitaisiin hyödyntää nykyiseen tapaan mm. Ukrainan sotilaallisen avun välilliseen kompensoimiseen jäsenvaltioille. E-kirjeen E 73/2025 kannan mukaisesti Suomi tukee Euroopan rauhanrahaston koon kasvattamista ja korostaa sen merkitystä Ukrainan sotilaallisen tuen vahvistamisessa sekä sen roolia jäsenvaltioiden välisen taakanjaon tasapainottajana.

Lähetystöneuvos Eeva Lahti, ulkoministeriö, EU-yksikkö